

سفر «پزشکیان» به بیشکک در یکی از سخت‌ترین مقاطع سیاست خارجی انجام شد

دیپلماسی ایران در شانگهای؛ بازگشت جنگ به هرمز

حمیدرضا مهدیزاده

مودی؛ نخستین ومهم‌ترین دیدار پزشکیان

در چنین فضایی، نخستین ملاقات مهم پزشکیان در بیشکک با نخست‌وزیر هندانجام شد.

در این دیدار، دوطرف ضمن بررسی آخرین وضعیت روابط دو جانبه، بر ضرورت ارتقای همکاری‌های ایران و هند در حوزه‌های مورد علاقه دو کشور تأکید کردند.

اما بخش مهم‌تر این ملاقات را باید در شرایط منطقه‌ای حاکم بر آن جست‌وجو کرد.

هند از یک سو روابط اقتصادی و انرژی مهمی با منطقه خلیج فارس دارد و از سوی دیگر، ایران را به‌عنوان یکی از مسیرهای مهم ارتباطی خود با آسیای مرکزی، روسیه و اروپا می‌بیند. در نتیجه، هر گونه اختلال طولانی مدت در تنگه هرمز می‌تواند بر محاسبات اقتصادی و راهبردی دهلی نواثر بگذارد.

از سوی دیگر، پزشکیان در این دیدار از مودی خواسته‌است از ظرفیت ارتباطی خود برای کمک به بازگشت امریکال مسیر جنگ به مسیر توافق استفاده کند. رئیس‌جمهور ایران همچنین تأکید کرده‌است که تهران همچنان به دنبال مسیر توافق و تفاهم‌است و ادامه جنگ را نه به سود ایران و نه به سود منطقه می‌داند.

این موضع از منظر سیاست خارجی ایران اهمیت دارد: تهران در شرایطی که در میدان نظامی با امریکا رگیر است، در سطح دیپلماتیک همچنان بر امکان توافق و پایان جنگ تأکید می‌کند. پیامی که پزشکیان در بیشکک منتقل می‌کند، بنابراین دو وجه هم‌زمان دارد: از یک سو تأکید بر آمادگی ایران برای مقابله با حملات نظامی و از سوی دیگر تلاش برای استفاده از ظرفیت قدرت‌های آسیایی برای بازگرداندن مسیر بحران به دیپلماسی.

نخست‌وزیر هندی نیز پس از دیدار با پزشکیان، در پیامی بر تعهد دهلی نو به تقویت روابط دیرینه با ایران در حوزه‌های مختلف تأکید کرد.

اهمیت دیدار پزشکیان باشی جین پینگ

در کنار ملاقات با مودی، نگاه‌ها در بیشکک به دیدار مسعود پزشکیان و شی جین‌پینگ، رئیس‌جمهور چین دوخته شده‌است. شی جین‌پینگ در بیشکک حضور دارد و دیدارهای خود با مقام‌های قریزستان و دیگر رهبران حاضر در اجلاس را آغاز کرده‌است. حضور هم‌زمان شی، مودی و پزشکیان در اجلاس اسمال سازمان همکاری شانگهای، به این نشست وزن سیاسی ویژه‌ای داده‌است. برای ایران به دیدار با رئیس‌جمهور چین از این جهت اهمیت دارد که چین مهم‌ترین شریک اقتصادی ایران در میان قدرت‌های بزرگ غیر غربی و یکی از بازیگران اصلی معادلات انرژی و تجارت جهانی است.

پوتین در جریان اجلاس با پزشکیان دیدار خواهد کرد. اگر چه از نظر اقتصادی و تجاری، دیدار با مودی و شی می‌تواند برای تهران اهمیت ویژه‌ای داشته باشد. اما ملاقات با پوتین مطابق معمول به لحاظ اقتصادی آب در هاون کوبیدن و از منظر رسانه‌های مجذوب مسکو به مثابه «فیل هوا کردن» است

ثالث باایران است. در چنین شرایطی، جمهوری آذربایجان یک همسایه معمولی برای ایران نیست. مرز زمینی، دسترسی به قفقاز و مسیرهای ترانزیتی، امکان تجارت غیرنفتی و اتصال ایران به شبکه حمل‌ونقل منطقه‌ای، به روابط تهران و باکو وزن اقتصادی ویژه‌ای می‌دهد. آمار تجارت نیز نشان می‌دهد که با وجود فشارهای تحریمی، تجارت دو کشور در نیمه نخست ۲۰۲۶ حدود ۴۰۵ درصد افزایش یافته و به ۳۱۲۶ میلیون دلار رسیده‌است؛ صادرات آذربایجان به ایران نیز بیش از دوبرابر شده‌است.

از این زاویه، توانایی پزشکیان در حفظ کانال ارتباطی باعلی‌اف اهمیت مضاعفی دارد. پزشکیان علاوه بر جایگاه رسمی خود، از ظرفیت هویتی و زبانی مشترک با جامعه آذربایجان و شخص علی‌اف برخوردار است. ظرفیتی که می‌تواند در کنار دیپلماسی رسمی، به ایجاد اعتماد و کاهش سوءتفاهم‌ها کمک کند. البته نباید این عامل را بیش از اندازه تعیین‌کننده دانست: روابط تهران و باکو تابع مجموعه‌ای از ملاحظات امنیتی، ژئوپلیتیکی، اقتصادی و روابط جمهوری آذربایجان با ترکیه، اسرائیل، روسیه و غرب است.

از این منظر، دیدار دیروز پزشکیان و علی‌اف پیام مهمی دارد: تهران در شرایط تشدیدفشار امریکاصرف‌به دنبال روابط سیاسی باهمسایگان نیست؛ بلکه حفظ هر چه بیشتر مسیرهای زمینی، تجاری و ترانزیتی را به یک مؤلفه امنیت اقتصادی تبدیل کرده‌است. خودبیانیه مربوط به دیدار نیز بر بررسی روندهای تهران و باکو و استفاده از ظرفیت‌های موجود برای توسعه و تعمیق مناسبات تأکید کرده‌است.

دیدار با شریف، سیگنال مذاکراتی پزشکیان از طریق میانجی

رئیس‌جمهور در دیدار مهم با نخست‌وزیر پاکستان، با قدردانی از نقش سازنده اسلام‌آباد در مذاکرات منجر به توافق اخیر، بر آمادگی ایران برای اجرای این توافق در صورت پایبندی طرف مقابل به تعهدات خود تأکید کرد و گفت: صلح و امنیت پایدار در منطقه جز با همکاری و همدلی کشورهای منطقه و بدون مداخله بیگانگان محقق نخواهد شد.

پزشکیان به‌مثابه اظهاراتش در روز هفتمه‌های گذشته از مشارکت و نقش فعال و سازنده دولت پاکستان در مذاکراتی که به توافق اخیر منجر شد، تشکر و قدردانی کرد و اظهار داشت: ایران همچنان آمادگی دارد توافقی را که با تلاش دولت دوست و برادر پاکستان حاصل شده‌است، اجرا کند؛ مشروط بر اینکه طرف مقابل نیز به تعهدات خود پایبند باشد و آن را اجرا کند.

نخست‌وزیر پاکستان پس از دیدار امروز با رئیس‌جمهوری اسلامی ایران در بیشکک گفت که هر زمان ما یکدیگر دیدار می‌کنیم، باعث اطمینان و خرسندی است و تأیید می‌کنم که مامرد کنار هم برای صلح در منطقه کار خواهیم کرد.

شهیار شریف هم پس از دیدار با مسعود پزشکیان در حاشیه اجلاس سران کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای اظهار داشت که ایران و پاکستان دو کشور برادر و همسایه هستند و هر زمان که مایل‌ارادان دیدار می‌کنیم باعث خرسندی و اطمینان عمیق است. او افزود: ما نقطه نظرات خود در باره مسائل مهم را تبادل کردیم و امیدواریم که در کنار هم برای ترویج صلح و ثبات در منطقه کار کنیم. نخست‌وزیر پاکستان اظهار داشت: تلاش می‌کنیم که تنش زدایی در منطقه صورت بگیرد.

در کنار ملاقات با مودی، نگاه‌ها در بیشکک به دیدار مسعود پزشکیان و شی جین پینگ، رئیس‌جمهور چین دوخته شده‌است. شی جین پینگ در بیشکک حضور دارد و دیدارهای خود با مقام‌های قریزستان و دیگر رهبران حاضر در اجلاس را آغاز کرده‌است. حضور هم‌زمان شی، مودی و پزشکیان در اجلاس اسمال سازمان همکاری شانگهای، به این نشست وزن سیاسی ویژه‌ای داده‌است

پزشکیان با چه پیامی به شرق رفته‌است؟

سفر رئیس‌جمهور ایران به بیشکک رامی‌توان در سه سطح مورد بررسی قرار داد.
در سطح نخست، تهران به دنبال استفاده از سازمان همکاری شانگهای برای تقویت جایگاه سیاسی خود در میان قدرت‌های غیر غربی است. اجلاس اسمال در شرایطی برگزار می‌شود که ایران درگیر جنگ و فشارهای اقتصادی و سیاسی با ایالات متحده است و در مقابل، چین و روسیه نیز درگیر رقابت و رویارویی گسترده‌تری با غرب هستند.
در سطح دوم، مسئله اقتصاد و تحریم‌ها قرار دارد. ایران می‌خواهد روابط خود با قدرت‌های آسیایی را به‌عنوان بخشی از راهبرد کاهش آثار تحریم‌ها توسعه دهد. سازمان همکاری شانگهای نیز ادعا می‌کند که می‌تواند خارج از تاثیر پذیری ایالات متحده، بستری برای گسترش تجارت، ترانزیت و همکاری اقتصادی میان اعضا باشد.

سفر رئیس‌جمهور ایران به بیشکک رامی‌توان در سه سطح مورد بررسی قرار داد.

در سطح نخست، تهران به دنبال استفاده از سازمان همکاری شانگهای برای تقویت جایگاه سیاسی خود در میان قدرت‌های غیر غربی است. اجلاس اسمال در شرایطی برگزار می‌شود که ایران درگیر جنگ و فشارهای اقتصادی و سیاسی با ایالات متحده است و در مقابل، چین و روسیه نیز درگیر رقابت و رویارویی گسترده‌تری با غرب هستند.
در سطح دوم، مسئله اقتصاد و تحریم‌ها قرار دارد. ایران می‌خواهد روابط خود با قدرت‌های آسیایی را به‌عنوان بخشی از راهبرد کاهش آثار تحریم‌ها توسعه دهد. سازمان همکاری شانگهای نیز ادعا می‌کند که می‌تواند خارج از تاثیر پذیری ایالات متحده، بستری برای گسترش تجارت، ترانزیت و همکاری اقتصادی میان اعضا باشد.

سفر رئیس‌جمهور ایران به بیشکک رامی‌توان در سه سطح مورد بررسی قرار داد.

در سطح نخست، تهران به دنبال استفاده از سازمان همکاری شانگهای برای تقویت جایگاه سیاسی خود در میان قدرت‌های غیر غربی است. اجلاس اسمال در شرایطی برگزار می‌شود که ایران درگیر جنگ و فشارهای اقتصادی و سیاسی با ایالات متحده است و در مقابل، چین و روسیه نیز درگیر رقابت و رویارویی گسترده‌تری با غرب هستند.
در سطح دوم، مسئله اقتصاد و تحریم‌ها قرار دارد. ایران می‌خواهد روابط خود با قدرت‌های آسیایی را به‌عنوان بخشی از راهبرد کاهش آثار تحریم‌ها توسعه دهد. سازمان همکاری شانگهای نیز ادعا می‌کند که می‌تواند خارج از تاثیر پذیری ایالات متحده، بستری برای گسترش تجارت، ترانزیت و همکاری اقتصادی میان اعضا باشد.

سفر رئیس‌جمهور ایران به بیشکک رامی‌توان در سه سطح مورد بررسی قرار داد.

در سطح نخست، تهران به دنبال استفاده از سازمان همکاری شانگهای برای تقویت جایگاه سیاسی خود در میان قدرت‌های غیر غربی است. اجلاس اسمال در شرایطی برگزار می‌شود که ایران درگیر جنگ و فشارهای اقتصادی و سیاسی با ایالات متحده است و در مقابل، چین و روسیه نیز درگیر رقابت و رویارویی گسترده‌تری با غرب هستند.
در سطح دوم، مسئله اقتصاد و تحریم‌ها قرار دارد. ایران می‌خواهد روابط خود با قدرت‌های آسیایی را به‌عنوان بخشی از راهبرد کاهش آثار تحریم‌ها توسعه دهد. سازمان همکاری شانگهای نیز ادعا می‌کند که می‌تواند خارج از تاثیر پذیری ایالات متحده، بستری برای گسترش تجارت، ترانزیت و همکاری اقتصادی میان اعضا باشد.

سفر رئیس‌جمهور ایران به بیشکک رامی‌توان در سه سطح مورد بررسی قرار داد.

سفر رئیس‌جمهور ایران به بیشکک رامی‌توان در سه سطح مورد بررسی قرار داد.

اهمیت ملاقات پزشکیان با مودی، تنها به روابط دو جانبه ایران و هند محدود نمی‌شود. هند یکی از کشورهای است که تحولات تنگه هرمز و امنیت جریان انرژی در خلیج فارس مستقیماً بر منافع اقتصادی و امنیتی انرژی آن اثر می‌گذارد. به همین دلیل، دیدار پزشکیان و مودی در شرایطی که درگیری نظامی در هرمز دوباره آغاز شده، واجد اهمیتی فراتر از دستور کارهای معمول روابط تهران و دهلی نواست

– در سطح سوم، مسئله اصلی و فوری یعنی جنگ و امنیت منطقه قرار دارد.

پزشکیان در حالی وارد بیشکک شده که چند ساعت پیش از آن، ارتش امریکا مواضعی در جزیره لاک را هدف قرار داده و ایران را نیز پاسخ، به مواضع آمریکایی در منطقه حمله کرده‌است. این اتفاق عملاً بحران هرمز را دوباره به صدر دستور کار امنیتی منطقه بازگردانده‌است. در همین چارچوب، اظهارات پزشکیان در باره اینکه ادامه جنگ به سود ایران و منطقه نیست، اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند. رئیس‌جمهور ایران در بیشکک گفته‌است: «تهران همچنان تلاش می‌کند مسیر توافق و تفاهم را دنبال کند و تأکید کرده که ایران به تعهدات خود عمل کرده، اما امریکا به تعهداتش پایبند نبوده‌است.»

اجلاس بیشکک در واقع صحنه هم‌زمان چند پیام‌است. حضور شی جین‌پینگ، پوتین، مودی و پزشکیان در کنار یکدیگر، «با همه تناقضات در منافع دو جانبه با امریکا» ظاهراً بایندشان دهنده اهمیت روزافزون چارچوب‌های آسیایی در سیاست بین‌الملل باشد و شاید از این منظر است که رسانه‌های بین‌المللی نیز بر هم‌زمانی این حضور با جنگ ایران و امریکا فشارهای فزاینده و انگشتن بر تهران تأکید کرده‌اند. بااین حال، نباید از این حضور مشترک نتیجه گرفت که میان این کشورهایک ائتلاف نظامی یا سیاسی منسجم علیه امریکا شکل گرفته است. منافع چین، روسیه و هند در بسیاری از موضوعات با یکدیگر متفاوت است و هر سه کشور نیز محاسبات مستقل خود را در قبال جنگ ایران و امریکا دارند.

برای ایران، مسئله مهم‌تر این است که آیا می‌تواند این تضاد منافع را به فرصت دیپلماتیک تبدیل کند یا نه.

هنرمی‌تواند در حوزه دیپلماسی و انرژی نقش داشته باشد؛ چین در اقتصاد، تجارت و انرژی و زن بالایی دارد؛ روسیه لاف اهمیتش در حوزه امنیت و سیاست منطقه‌ای می‌زند و سازمان همکاری شانگهای نیز مدعی است که مستقر این جمع کردن این ظرفیت‌ها در یک چارچوب چندجانبه فراهم کرده‌است.

جمع‌بندی: هرمز، مهم‌تر از همیشه
سفر پزشکیان به بیشکک در ظاهر برای شرکت در اجلاس سازمان همکاری شانگهای انجام شده، اما اثرات ارتباط منطقه‌ای باعث شده‌است این سفر به یک ماموریت دیپلماتیک در میانه جنگ تبدیل شود. در حال حاضر، دیدار با مودی مهم‌ترین ملاقات انجام‌شده پزشکیان است: دیداری که علاوه بر روابط تهران و دهلی نو، به دلیل جایگاه هند در بازار انرژی و تجارت منطقه و حساسیت این کشور نسبت به امنیت تنگه هرمز، اهمیت ویژه‌ای دارد.

پس از آن، چشم‌ها به دیدار پزشکیان با شی جین‌پینگ دوخته شده‌است: ملاقاتی با رئیس‌جمهور چین می‌تواند نظر آینده روابط اقتصادی تهران و پکن، تحریم‌ها، امنیت انرژی و رویکرد چین نسبت به جنگ ایران و امریکا، اهمیت زیادی داشته باشد.

دیدار با پوتین هم مطابق معمول با سروصدای زیاد توسط رسانه‌های وابسته به حاکمیت در تهران و مسکو صورت می‌گیرد اما در نهایت، متغیر تعیین‌کننده سفر پزشکیان نه صرفاً منضم بیانیه‌های اجلاس شانگهای، بلکه تحولات میدان در هرمز خواهد بود.

بازگشت درگیری مستقیم ایران و امریکا به تنگه هرمز، درست در زمانی که رهبران چین، روسیه، هند و ایران در بیشکک گرد آمده‌اند، اهمیت این اجلاس را به شکل محسوسی افزایش داده‌است. اکنون هر گونه تحول در هرمز می‌تواند بر محاسبات دیپلماتیک این کشور ها اثر بگذارد و بالعکس. مواضع چین، روسیه و هند در بیشکک می‌تواند بر فضای سیاسی پیرامون بحران ایران و امریکا تأثیر بگذارد.

از این منظر، بیشکک برای تهران صرفاً محل شرکت در یک اجلاس نیست؛ آزمونی برای سنجش ظرفیت دیپلماسی ایران در یکی از سخت‌ترین مقاطع سیاست خارجی جمهوری اسلامی است. اگر پزشکیان بتواند پس از دیدار با مودی» و «شی» و «علی‌اف» حمایت سیاسی، شانگهای را به هم پیوند دهد، هر چه ظرفیت‌های برای بازگشت به مسیر مذاکره را فعال کند، سسفر می‌تواند دستاوردی فراتر از حضور تشریفاتی در اجلاس شانگهای داشته باشد. در غیر این صورت، تشدید هم‌زمان بحران در هرمز و ادامه فشارهای اقتصادی امریکا نشان خواهد داد که دیپلماسی شرق به‌تنهایی قادر به تغییر معادله جنگ نیست. در هر دو حالت، آنچه خطی به سساعات و روزهای آینده در هرمز، پکن، و واشنگتن رخ خواهد داد، تعیین می‌کند که دستاورد واقعی سفر پزشکیان به بیشکک چه خواهد بود.

تغییر لحن نشان می‌دهد که حامیان سنتی نظام نیز در یافته‌اند نمی‌توان بحران‌های ساختاری معیشت را نقد کرد

توجهی که مبدء‌های ساختاری آن نیست، بلکه در مواجهه با واقعیت زیست‌روزمیر و نیروهایی است که امنیت عمومی را بر دوش می‌کشند، اما خود را امنیت اقتصادی می‌پهراند.

مطالبات ایران‌شته و اولویت‌های وارونه

در میان تمام این اعتراضات، نقد بدیهی عملیاتی پلیس به تصمیم‌گیری‌های کلان مدیریتتی و اظهارات مسئولان اجرایی بر پرنگ است. اشاره ماموران معترض به اظهارات ساده‌انگازانه سخنگوی دولت درباره گرانی یزین با تحلیل‌های انتزاعی مسئولان از تورم، نشان‌دهنده یک «تسکاف ادراکی» میان تصمیم‌گیرندگان پشت میز نشین و معجریان ق خیابان است.

هنگامی که نیروی پلیس مجبور است مسافت‌های طولانی را برای گشت‌زنی طی کند و پرداختی‌هایش حتی هزینه‌های اولیه سوخت و رفت و آمدش را پوشش نمی‌دهد، صحبت از آزادسازی قیمت‌ها و مانورهای رسانه‌ای مسئولان ارشد، به عنوان عدم درک وضعیت واقعی جامعه تلقی می‌شود. گویی مسئولان یا «کت وشلوار ات کشیده» و عینک دودی» از پشت شیشه‌های دودی خودروهای دولتی، نسخه امنیت و اقتصاد می‌پیچند، بی آنکه بدانند در ناوگان و کالترتی‌های تحت امرشان چه می‌گذرد.

راهکار احضار نیروها به حفاظت اطلاعات با تکذیب در برابر دوربین نیست

تکرار موج اعتراضی نیروهای مسلح و انتظامی، یک پیام ساده اما صریح دارد: امنیت پایدار با حقوق پایدار و پرسنل مردم‌محور هست‌نمی‌آید. نیرویی که تمرکز ذهنی و معیشتی نداشته باشد و برای اشد فرار اجابت بدون تعارف و فرافغان شعارهای سیاسی، «برهلمه فوری» ترمیم حقوق تأمین امنیت شهروندان و مبارزه با مفساد را نخواهد داشت.

راهکار بر خورد با این موج اعتراضات نیز قطعاً احضار نیروها به حفاظت اطلاعات یا اخذ اعترافات تکذیبی در برابر دوربین نیست. این روش‌ها شاید به صورت موقت آتش یک ویدئورا خاموش کند، اما خاستگر آتش زیر خاستگر معیشت را شعلهور تر می‌سازد. دولت، مجلس و فرماندهی ارشد فرار اجابت بدون تعارف و فرافغان شعارهای سیاسی، «برهلمه فوری» ترمیم حقوق و مزایای نیروهای عملیاتی» و ادر اولویت قرار دهند. تازمانی که ساختار ادار، صادی نقد و سفر خالی نیروهای خود را در داخل سازمان نشوند و مجاری رسمی برای پیگیری مطالبات نقای از سکوت بر چهر داشته باشند، شبکه اجتماعی آخرین سنگر نیروهایی خواهد بود که ناچارند آبروی چندساله خدمت خود را روی دایره بریزند تا شاید مسئولی در پایتخت صدایشان را بشنود.

موج تازه ویدئوهای اعتراضی بدنه عملیاتی پلیس؛

مسئله دیگر با تکذیب و اعتراف‌های اجباری حل نمی‌شود

و ضد انقلاب نیستم، فقط به فکر معیشت ما باشید»، نشان می‌دهد که بدنه پلیس برای طرح اولیه‌ترین مطالبات معیشتی خود، ناچار است ابتدا بدیدر که ریسک اتهامات امنیتی را به جان بخرد تا شاید صدایش شنیده شود.

جولی دوربین می‌گیرد و اعلام می‌کند این تمام سهم او از شام پیش از شیفت گشت‌زنی شبانه است، دیگر کی حاشیه اینترنتی نیست؛ بلکه یک سیگنال هشدار دهنده از ساختاری است که نسبت به خطر فقر در بدنه خود ناگاه‌یابی تفاوت‌مند است. نکته تکان‌دهنده در سخنان ستوان توسلی، ارائه اعداد و ارقامی است که با رضایات ساده زیست روزمره می‌حافظ امنیت را به چالش می‌کشد. او از حقوق ناخالص ۳۸ میلیون تومانی می‌گوید که پس از کسری‌های متعدد به ۲۱ میلیون تومان می‌رسد؛ در قی حملات مختلف نظیر کپیلوله و بویر احمد (باسوج) تا هرگز گان (بندر عباس) حداقلی‌ترین هزینه‌های خور و بار و اجار مسکن یک خانواده نیست.

ویژگی قابل توجه این اظهارات در آن است که اعتراض نااهرم نه به متوجه میانی ساختاری، بلکه متوجه عدالتی‌های مدیریتی درون سازمانی است. او اشاره می‌کند با سطح سلامت ۲، مجبور است ۴۵ کیلومتر دور تر از محل سکونت خود به شیفت برود و حتی حق نوبت کاری ۱.۵ میلیون تومانی در فیش حقوقی او لحاظ نمی‌شود. سخنان او با تکذیب بر اینکه «ضد نظام